

Vondráková

Tereza-Anna si vzala na starost téma změn neverbálních projevů dominance partnerů v různých fázích vztahu. Kódovala za tímto účelem videonahrávky laboratorní techniky, kdy partneři měli za úkol společně vytvořit pořadí obrázků týkajících se chování v partnerském vztahu. Každý partner přitom již předtím vytvořil svoje pořadí a v tom smyslu tedy do interakce přicházel s určitým vlastním názorem, který mohl nebo nemusel vůči partnerovi prosadit.

Téma práce vyplynulo z mojí grantové studie, ze které pocházejí také data, a bylo upřesněno v naší vzájemné diskuzi. Úkolem Terezy mělo být sepsání relevantní teoretické rešerše, kódování části videí a statistická analýza odpovídající cílům její práce. Tereza-Anna někdy spolupracovala velmi ochotně a flexibilně reagovala na připomínky, někdy ale naši spolupráci charakterizovala i celkem nešťastná období prodlev, kdy se neozývala a šla si svojí cestou, nebo i různá nedorozumění. Nakonec je její práce jen částečně výstupem společné diskuze v grantovém týmu a z části je spíše výstupem Tereziny kreativity.

Výsledkem je práce, která zůstala na půlce cesty. Teorie je kratší, což by tolik nevadilo, ostatně literatura, která by se přímo zabývala změnou neverbálních projevů v průběhu vztahových fází, je poměrně značně omezená. Témata, která autorka v práci otevírá, ale i vzhledem k možnostem zůstávají nekompletně pokrytá dostupnou literaturou. Struktura teoretické části není zcela logická a hlavní koncepty, jako je dominance a moc, nejsou dobře vysvětleny. Například je důležité pro empirickou část vysvětlit termín situační dominance a zasadit ho do kontextu jiných pojetí dominance. To se v práci moc nepodařilo. Samotná původní myšlenka, tak jak jsme ji společně diskutovaly v počátcích práce, vedoucí k odvození výzkumné otázky, vysvětlující, proč bychom mohli očekávat, že u déle spolu žijících párů se bude měnit způsob, jakým se prosazují vůči partnerovi, se v průběhu psaní práce spíš vytratila, než že by ji autorka rozpracovala.

Cíle a hypotézy práce jsou jasné, metodika je popsána velmi zdařile – v této části textu její autorka prokazuje velmi dobré předpoklady k porozumění a prezentaci výzkumné práce, včetně designu a cílů jednotlivých částí studie. Popis analýz je již častěji nepřesný. Například zde autorka mluví o průměru součtu z-scorů. Součet je tu navíc, počítalo se jen s průměrem z-scorů (hodnoty pro submisivní položky vstupovaly do výpočtu s opačným znamínkem). Průměr součtu ani logicky nedává smysl.

Kapitola výsledky na mě působí tak, že v této fázi data putovala nějaké třetí osobě, která je vyhodnotila. Vyhodnocení je poměrně detailní a pečlivé, ale ne vždy sleduje skutečné cíle práce a ne vždy sleduje metodiku slibovanou v metodické části práce a předzpracování dat. Sestává z popisných kapitol, nebo spíš kapitol věnujících se exploraci dat, a následně kapitol, kde jsou testovány vztahy mezi dominantním chováním v páru a délkou vztahu.

Úvodní kapitoly výsledků, které vznikly bez spolupráce se mnou (3.2 Výsledky projevů dominance), představují spíš exploraci dat a nejsou nestandardním výstupem a v práci by vůbec nemusely být. Tereza zde srovnává absolutní počty jednotlivých dominantních projevů ve skupinách svých párů dělených podle délky vztahu. Zabývat se četnostmi konkrétních projevů ale vůbec nebylo v plánu, ostatně v další části Tereza počítá s kompozitními behaviorálními proměnnými, které jsme vytvořily a které představují robustnější a tak vhodnější vstupní proměnné pro statistickou analýzu. Navíc v těchto svých výpočtech Tereza nekontroluje počty zaznamenaných projevů chování délkou videa, takže výsledky pak odrážejí spíš celkovou dobu řešení úkolu párem (která se samozřejmě může zajímavým způsobem lišit mezi jednotlivými páry), než způsob projevození dominance u párů žijících spolu krátce nebo dlouze.

Naopak ve výpočtech chybí zcela základní srovnání (které by mělo předcházet všem dalším výpočtům), jestli se dominantní a submisivní participantů vůbec liší v neverbálním chování (bez ohledu na délku vztahu). Změny souvislosti neverbálních proměnných a situační dominance (výsledku společného úkolu řazení obrázků) s ohledem na délku vztahu, i kdyby v práci vyšly signifikantní, by bylo složité interpretovat, protože není ověřeno, že neverbální proměnné vůbec s dominancí souvisí.

Rozdíl v neverbálním chování může navíc odrážet jak situační dominanci, tak dominanci partnerskou či partnerskou moc, což nebylo bohužel testováno. Naše studie sbírala od participantů data ohledně jejich partnerské dominance a moci, tedy tyto proměnné mohly (a měly) být do studie zařazeny.

Hlavním problémem práce je ale nízký vzorek participantů. Autorka použila pouhých 24 párů z dostupných cca 120 a práci by určitě prospělo, kdyby napjala své úsilí k dokončení a zařazení většího počtu párů. Vzhledem k tomu, že vzorek je rozdělen na 3 kategorie podle délky vztahu a navíc můžeme očekávat odlišné chování u párů s dominantní ženou a dominantním mužem, nevypovídají výsledky prakticky o ničem příliš jiném než náhodné variabilitě chování jednotlivých párů.

Diskuze je stručnější a postavená především na diskuzi limitů metodologických postupů. V zásadě tato část prokazuje, že autorka rozumí podstatě metodiky a některé klíčové limity dokáže správně nahlédnout. Výsledky jsou spíše shrnuty, ale vzhledem k jejich problematičnosti by bylo možná stejně zbytečné je hluboce diskutovat.

Celkově na mě výsledný výstup i celková práce působí rozporuplným dojmem. Tereza-Anna na jednu stranu je nepochybně schopna zvládnout experimentální výzkum v psychologii po praktické stránce i po stránce sepsání akademické publikace. Zdá se, že se ale nevěnovala práci zcela naplno a nepodařilo se jí tak úplně využít nabízenou spolupráci celého týmu zkušenějších kolegů psychologů a dotáhnout práci k lepšímu výsledku. Vzhledem k této skutečnosti navrhuji práci hodnotit známkou velmi dobře.

Doc. Jitka Lindová, Ph.D.